

MLADIKA

Vampir.

Povest, spisal dr. Fr. Detela.

II.

Jakob Lenart je bil premožnih staršev sin. Po dovršeni ljudski šoli je bil prestopil v gimnazijo. Ker pa pri profesorjih, ki takrat še niso znali individualno poučevati in vzgajati, ni našel razumevanja, so ga vzeli starši, ogorčeni na zavod, domov in Lenart je postal takorekoč kmet. Imel pa se je vsled tolike izobraženosti za nekaj boljšega in višjega; zato je občeval s kmeti ponosno, od vrha doli, z gospodo duhovskega in posvetnega stanu pa od tal gori, uslužno in ponižno. Delati za sebe mu ni bilo treba, ker sta delala zanj starša, vesela in hvaležna, da imata tako imenitnega sina; lotil pa se je dela za občno blaginjo. Če se je vnel v vasi kak prepir, je prihitel poslušat, če se je prigotila kaka nesreča, je bil takoj na licu mesta. Brez njegga se ni daleč naokoli noben požar pogasil, nobena povodenj utekla, nobena veselica priredila, noben semenj končal, noben shod sklical. Povsod je modroval in svetoval in miloval. Vestno je pa tudi beležil vse važne dogodke, vse krste, svatbe in pogrebe, vse toče, nevihte in težke telesne poškodbe. Ta vestnost mu je prizadevala veliko truda, a donášala mu je tudi koristi. Ko je pisal, da je mladi Jurjevec z drevesa padel, si je zapomnil, da je na drevesa lesti nevarna reč. Ko je bil Kimovca vol dregnil, Jelarja konj udaril, Podlipca pes ugriznil, je Lenart takoj vedel, katerih živali se je treba varovati. Tako se je lepo redil, zadovoljen sam seboj in prepričan, da je modrejši od drugih, ki si grene življenje z napornim delom, ki izpostavljajo zdravje vsakovrstnim nevarnostim. Pri kvartanju se pa še nihče ni

ne pregrel ne prehladil ne prevzdignil; zato je bila Lenartu najprijetnejša zabava in hkrati najvažnejše opravilo igra. Tarokiral je z dijaki, ki so prihajali na počitnice, s kaplani, ki so se dolgočasili, sploh z vsakim, kdor je le hotel in utegnil.

Ko je bil Lenart dorasel, je prišlo njemu in staršem na misel, da se bo treba ženiti. Starša, ki sta želela, da bi se sinku tudi po njiu smrti dobro godilo, sta mu izbirala tako nevesto, ki bi znala gospodariti in gospodinjiti, ki bi mu prevzela vsa dela in vse skrbi; Lenart pa je izbiral po svojem okusu, ker je hotel dobiti kaj boljšega, sebi primernega.

V vasi je takrat poučeval učitelj Valentin Ribič; gospodinjala mu je pa sestra Stana, brhka in izobražena gospodična. Stani se je zdel Lenart, ki je spretno posnemal šege boljših ljudi, ki je govoril vsakočasni jezik naših novih, duhovit mož. Zagledala sta se drug v drugega in nesreča se je zgodila.

Kmalu je spoznala Stana hinavsko sebičnost in puhlo nadutost svojega moža in presedati in mrzeti ji je začelo, kar je prej občudovala. Lenart, ki je to hitro začutil, pa je začel uveljavljati svojo osebnost in nalašč poudarjati vse tiste posebnosti, ki so ga ločile od žene. Ker se je ponašala Stana s svojo oliko, se je kazal Lenart kmetavza; ker ni hotela biti Stana za deklo, jo je zbadal, da ne zna gospodinjiti; ker mu je prigovarjala, naj se loti tudi on kakega resnega dela, jo je zavračal, da ni njen hlapec. Starša sta se zavzemala za sina in trem nasprotnikom Stana ni bila kos. Gospodarstvo, ki je že še šlo izpod rok, dokler sta starša živela, je nastopilo po njiu smrti rakovo pot.

Lenoba se premožnemu človeku ne šteje v greh; zato se je zdel Lenart sebi in mnogim vaščanom dober človek in poštena duša. Kradel in goljufal ni in mu tudi treba ni bilo; kako pa je molil! Ne iz ljubezni do Boga, ampak iz ljubezni do samega sebe in iz strahopetnosti; kakor se je namreč na tem svetu bal konj in psov, tako na onem pekla in hudiča, in kakor je skrbel, da se mu je na zemlji dobro godilo, tako si je hotel zaarati kotiček tudi v nebesih.

Živel je tako strogo po redu, da ga je imenoval Škender z nekako pravico šentlenarškega redovnika: Pred šesto uro zjutraj je že stal v prodajalnici soseda Jarnika in se odteščeval s čašico brinovca. Brinovec je bil Lenartu zdravilo, kateremu je pripisoval svoje trdno zdravje. Pridišal je potem vselej o pravem času v cerkev, sedel široko na svoj sedež, bral iz knjižice ali molil rožni venec in pazil, kako se mašuje, kako se ministriira, kdo je točen, kdo mudri in kako se sploh verniki vedejo. Po božji službi je stopil v krčmo na drugem koncu vasi, kjer je stisnil eno ali dve čašici slivovca. Tam je tudi izvedel, kaj se po Št. Lenartu godi, ali se bo dobilo opoldne ali zvečer kaj dobrega, pečenka ali klobasa, kuretina ali divjačina; izbirčen namreč ni bil Lenart, samo da je bilo dobro in dosti. Vmes je popraševal, če bi se dobila družba za kak izlet ali tudi za tarok. Pri igri pa mu ni šlo tolikanj za dobiček, dasi se je bal izgube in igral previdno, po Škendrovem, umazano; ampak tarok se mu je zdel najpripravnejši pomoček, da se ubije brez greha dolgi čas.

Potem je doma zajtrkoval in ošteval ženo, če sta hlapec ali dekla kaj zagrešila. Neposredno se namreč ni vtikal v gospodarstvo; zato je bil poleg zložnosti prepameten. Ali naj družino opozori, kako malo on razume? Iz istega vzroka ne hodijo radi visoki gospodje med preprosto ljudstvo.

Lenart je rajši prebiral novine. Nekatere je imel naročene; druge si je izposojal; vsakotere je prebral po večkrat. Po kosilu si je privoščil vsak dan par ur potrebnega počitka; potem pa je šel pred hišo sest in se z ljudmi razgovarjat. Mnogo jih je dobil, ki so ga radi poslušali. Lenart je namreč govoril kakor kak poslanec med svojimi volilci, vedno tako, da je bilo poslušalcem všeč. Med kmeti je zabavljajl čez gospodo, med gospodo čez kmete; kupce in krčmarje je miloval, da imajo to-

liko truda in nazadnje še izgubo; učitelj se mu je smilil zaradi beraške plače, kaplan zaradi preobilega dela. Skoraj vsi so potrpežljivo prenašali to laskanje, samo kupcem je bilo predebelo in zlasti Jarnik ga je grdo zavračal. Lenartova pohlevnost je vse prezrla, vse preslišala, vse požrla. Kar se mu je nabralo žolča, ga je izlival samo doma.

Stana je stala brez opore, sama sredi dela in skrbi. Na njenih ramah je slonelo gospodarstvo in gospodinjstvo in boriti se je morala z možem in s posli. Kadar jo je ošteval gospodar, se je zabavala družina, in kadar ji je nagajala družina, se je naslajal gospodar.

Edina tolažba, edino veselje v bridkosti ji je bila hčerka Olga, ki se je iz brezskrbnega otroka zgodaj razvila v bistro opazujočo in nežno čutečo deklico. Z grozo so se ji bile odprle oči, ko je prvič napol razumela strupeno besedo, ki jo je vrgel ljubi materi oče v obraz. Stresla se je in prebledela in preplašena ponovila besedo, ki ji ni šla več iz spomina. Takrat je začela spoznavati brezsrdno puhlost očetovega življenja; takrat se ji je posvetilo, zakaj je mama vedno tako žalostna. Od sočutne žalosti, od ogorčenja, ki ga je morala krotiti in zatajevati, od težkega razdora rahle vesti je tudi njej zbolelo srce. Kolikrat sta se sporazumno objeli mati in hči in jokali v brezkončni bridkosti! Priklenjena do smrti na nemilega moža se je vdala Stana v svojo usodo; niti na misel ji ni prišla prazna, nespametna nada, da bi ona, drobna in slabotna ženska, preživela hrusta, ki je jedel kakor volk; spal kakor polh in varoval svoje telo, kot bi bilo iz stekla. Rešiti pa je hotela hčerko Olgo: Olgi je hotela razkleniti težke verige, njo je morala izpeljati iz domačega močvirja.

Če bi bilo šlo po Lenartovem, bi bila ostala Olga doma in delala z materjo vred za očeta. Materina odločnost in stričeva podpora sta ji pomagali, da si je priborila samostojnost in svoj kruh. Seveda so morali vsi trije večkrat slišati, da bi bilo v gnotnem in nrvnem oziru vendar boljše, če bi bila ostala Olga doma. Pri hiši bi kaj zalegla in ognila bi se bila mestnih izkušnjav. Lenart je bil namreč preverjen, da je po mestih vse bolj ali manj pokvarjeno; poštenje in bogaboječnost da živi samo na kmetih.

(Dalje.)

Skrivnostni domovi.

V maju 1918. — Spisal Andrej Čebokli.

Tisoč delavcev je bilo prišlo in še več. Tako tuji so nam bili in iz tako daljnih dežel, da jih je poznal po plemenu le ta, ki je učene knjige bral. Po obleki so se nam zdeli našemljeni, čudni po obrazu in po očeh. Njihov jezik nam je bil nerazumljiv. Nismo vedeli: ali nas pozdravljajo — ali nas proklinjajo — ali pojó — ali vzdihujejo.

Ti delavci so delali in molčali, kakor žival in stroj: nosili in vlačili so težke tramove, primerjali jih in pribijali. Kakor gluhonemi so delali vse na ukaze, ki niso bile besede, temveč znamenja z rokami. Nihče jim ni mogel z besedo česa dopovedati, ne prepovedati, tudi če bi zidali babilonski stolp.

Mimo so hodili ljudje in jih povpraševali:

»Kaj zidate? Čemu —?!«

Nihče izmed tisočerih jim ni odgovoril. Vsak je bil zamaknen v svoje delo, ki mu je bilo s silo naloženo in ki ga je pritisakalo k tlom, da ni mogel pogledati kvisku, niti v človeka niti v nebo — —.

Ljudje so si odgovarjali sami. In vendar ni nihče vedel: ali bodo tu družinski domovi miru in sreče — ali umobolnice — ali dušeče ječe.

»Nemara celó nadvojvodski grad —« je ugibal starec mimogredè, resen po postavi, samo njegov pogled je bil ves škrtov. —

»Kraj je lep, a za nekaj je preblizu ceste — —« je premeril delo častiljiv gospod v odgovor starcu.

Mimo njiju je prihitel mlad fant, bistrih oči z rdečim trakom okrog vratu. Ulovil je gospodove besede, pogledal na križevje tramov ter se nasmehnil njemu in celemu svetu:

»Tu nam pripravljate vislice — —!«

Fantu je bila vojna odtrgala pol desne roke, izlila levo oko — in zdaj je bil socialist. —

Na zimo so bile barake postavljene in nihče ni vedel čemu! Barake so bile od znotraj in od zunaj čisto pobeljene — čemu? Pred barakami so gradili cvetlične grede in sadili rožne grme — čemu?

Zato: čez zimo so nanosili v te barake na tisoče pohablencev. Vse postelje so napolnili z njimi. Tu je srečal brat brata, sin očeta. Tu notri so največje reveže

skrivali pred svetom —: mati je pa iskala sina — žena moža — dekle fanta —.

Koliko gorjâ je bilo nanesenega v te barake, čisto pobeljene, in s cvetličnimi gredami in z rožnimi grmi obdane! Prijatelj ni mogel skočiti k prijatelju: odžagali so mu bili noge. Brat ni mogel objeti brata: odrezali so mu bili roke. Oče ni mogel poljubiti sina; granata mu je bila odtrgala spodnjo čeljust. Fant bi ne bil poznal več svojega dekleta: sovražnik mu je bil izkopal oči.

Skrivali so jih skozi celo zimo. Odevali in zavijali so jih v troje odej. A kljub temu so zmrzovali. Zabili so jim okna in jim jih mašili: oslepariti so jih hoteli še za sonce in za dan. —

Prišla je pomlad. Ta čudežna deklica hodi kakor božji angelj od duše do duše in trka na devetkrat zaklenjena vrata:

»Odpri!«

Danes je hodila pred barakami, in med gredami gori in doli. Kamor je stopila njena sveta noga, kjer je potrkal njen nebeško-beli prst, kjer je obstal njen pogled — tam so cvetlice in rože poganjale.

Mimogredè je včasih potrkala na kako belo steno, na kako zamašeno okno. Toda izza belih sten ji ni odmeló, zabita okna se ji niso odprla —. Vrnila se je vsa žalostna. —

Prišla je vdrugeč, čez mesec dni. Hodila je med gredami, gori in doli, in se jih veselila: prve cvetlice so cvetele in zgodnje rože. Mimogredè je zopet včasih potrkala na kako belo steno — pa ji ni odmeló: duše so še spale; na kako zabito okno: pa se ji ni odprlo: duše so morda že umirale —.

V strahu je prisluškovala pri črni špranjici in slišala je tisočero trpkih besed — misli, ki so govorile še o zimi: ustvarjene iz misli, ki so bile obledenele v mrzli grenkobi telesnih in duševnih muk.

Nato je begala okoli barak in iztikala po kotih, kakor bi bila izgubila sestrico. Zaman. Vhoda ni našla. Oči in okoli so bili kakor zalimani in zapečateni ti skrivnostni domovi. Toda vrnila se ni več.

Po treh tednih je sonce zopet posijalo. Zgalo je že. Tedaj so se vrata barak odpirala:

»Kako je gorko!«

Bile so nune, ki pa so koj izginile. Bili so jih poklicali pohabljeni.

»Sestra. Kaj ne, zunaj je pomlad!«

»Ne, dragi. Zunaj je še mraz —«.

A božja deklica, ki je prisluškovala, je vzkliknila:

»Tu notri še ni vse mrtvo!«

In vstopila je, glasno in veličastno. — Tisočero oči se je vprlo vanjo. Kakor božji angelj je hodila od duše do duše in trkala na devetkrat zaklenjena vratca:

»Odpri!«

Vratca so se namah odpirala. Tisočero se jih je odprlo, malone do zadnjega pohabljenca.

V te skrivnostne domove je prišel čisto nov, sveži in gorki pomladanski zrak, dišeč po prvem zelenju. Tu notri se je glasila pesem o gozdiču — pesem o polju. Tu so se slišali globoki vzdihli o ljubezni — obujeni spomini, klici iz daljine v daljino. — Ta čudežna deklica je nebeškodobra — pa tudi neusmiljena: tisočero duš je zdaj trpelo ob samih spominih — — —.

Pahabljeni so oživljali. Raz postelje so poskakali brezroki, z zobmi odpirali vrata in hiteli v pomlad. Za njimi so po bergljah skakljali brez nogi. Za temi so tipali slepci.

»Vun! Tu je večna zima. Vun, vun v pomlad!«

In sonce jih je zopet videlo, in ves svet — —.

Tedaj so pridrveli zdravniki in uradniki iz skrivnostnih domov ter se prijemali za glavo:

»O, mi tepci! Vse je izdano!«

»O, mi bedaki! Ne železnih mrež, temveč plot iz desák bi bili morali zbiti, tako gost, da ne bi imel niti ene špranjice za sončne žarke!«

Za železnimi mrežami pa se je sončilo tisoč in tisoč pohabljenec. Na svojih telesih so kazali svetu, kaj zmore človek: bratu odtrgati roke in noge in čeljust, izpraskati oči in odgrizniti nos — vse tako umetno, da mora revež živeti — — —.

Njen grob.

V nočeh brez miru in brez spanja
pogostoma mislim na te,
in mislim na neme cvetice,
ki grob tvoj samotni krasé.

Po dnevu na grob njen zahajam,
vprašujem: „Li sladko zdaj spi?
Se li kdaj srcé ji nemirno
tu v groba samoti vzbudi?“

In kaj tedaj pripoveduje,
je srečna li, ali trpi?
Li kdaj iz dna temne gomile
na solčni dan k nam zaželi?“

A cvetke dehtijo, moléjijo,
Vzibava jih veterček tih.
A meni iz srca globine
izvije bolesten se vzdih...

Ksaver Meško.

Biserna rosa.

Vsako jutro solnce súši
roso biserno na cveti.
Solnce zajde, noč spet pride,
rosa nova tam se světi.

Zopet solnce roso briše,
znova rosa lesketá se,
tako danes, tako jutri,
tako dolge, dolge čase.

Se utrudilo je solnce,
rosa pa se ni stajila;
solnce videlo tedaj je:
da to res ni rosa bila.

Zmaj Jova Jovanovič. — Poslovenil Alojz Gradnik.

„Soča voda je šumela...“

Odlomek iz povesti goriške polpreteklosti. Spisal dr. Joža Lovrenčič.

(Konec.)

III.

Pozna jesen.

Pred pošto so stali avskultant Filipič, pripravljen na pot, sodnik, Kocjančič in še par tržkih magnatov. Zbrali so se, da se poslovijo od avskultanta, ki je bil premeščen v Bovec za sodnika.

Pošta je prišla. Filipič se je smeje poslovil in mimogrede poslal z roko zadnji pozdrav proti razsvetljenemu oknu, v katerem je bilo videti učiteljico.

Postiljon je švignil z bičem in pošta je zaropotala v jesensko noč skozi trg.

Učiteljica Tinka se je odmaknila od okna, sedla na stolicco ob mizi in naslonila vsi glavo v roke začela sunkoma ihteti.

Vse je bilo končano. Ljubezen, ki se je vzbudila pred šestimi leti na veselici abiturijentov in abiturijentinj, je šla. Slana je ožgala njeno cvetje. Filipič, tedaj že jurist v drugem letu, je še idealno mislil, a ko je prišel v službo, je vidoma pojemal ogenj in v Kanalu je bil postal zadnje čase kar hladan. Pozabil je na vse in se skliceval na prokleta realnost, ki sili človeka računati. S tem je opravil in vesel je bil, ko je zvedel, da je premeščen v Bovec.

Med ihtenjem je vzela Tinka pero in z drobno pisavo izlila na beli papir svojo žalost:

Soča voda je šumela,
mesec je na nebu s'jal,
jaz pri oknu sem slonela,
ko si ti slovo jemal.

Drugi si podal desnico
in poljubil jo strastno,
men' zamalnil si z levico,
a še to tako hladno.

Ti me boš pozabil kmali
in boš vžival lepi svet.
Men' pa bodo pokopali
v cvetu mojih mladih let!...

Ko je napisala pesem, je iznova zahtela — ni se mogla drugače utolažiti, kot da je vzela papir in napisala obupno pismo sodniku Antonu Filipiču v Bovec. Bilo je zanj klic, ki je izzvenel v bridko resignacijo.

*

Učiteljica je zaupala Kocjančiču svojo pesem. Nemalo se je začudil:

»Glej jo no«, je rekel »saj si prekosila svojega strica! Čakaj, vsaj pesem ne sme ostati pozabljena! Napev ji bom dal. Videla boš, cela Goriška jo bo peela in še preko deželne meje pojde. Z njo bo živela tvoja ljubezen in žalost, ko tebe že davno ne bo več!«

Bodrežanka Tinka se je nasmešila svojemu sošolcu iz kanalske enorazrednice:

»Je že uglašena. Sama si jo pojem po onem furlanskem napevu. Quand che lavi su per Carnia... Filipič jo je prinesel v Kanal. Še vem, kdaj ste jo prvič peli pri Kotlarju.«

Kocjančič je poskusil zapeti — tekst je odgovarjal. Sla sta v čitalnico in komponist se je vsedel h klavirju in zaigral in pel sotto voce, ker učiteljica ni marala, da bi Kanalci slišali. In vendar ni mogla zabraniti. V par tednih je bila že obče znana in peli so jo, ne da bi mislili ob njej na učiteljico in njeno ljubezen.

*

Prišla je pomlad.

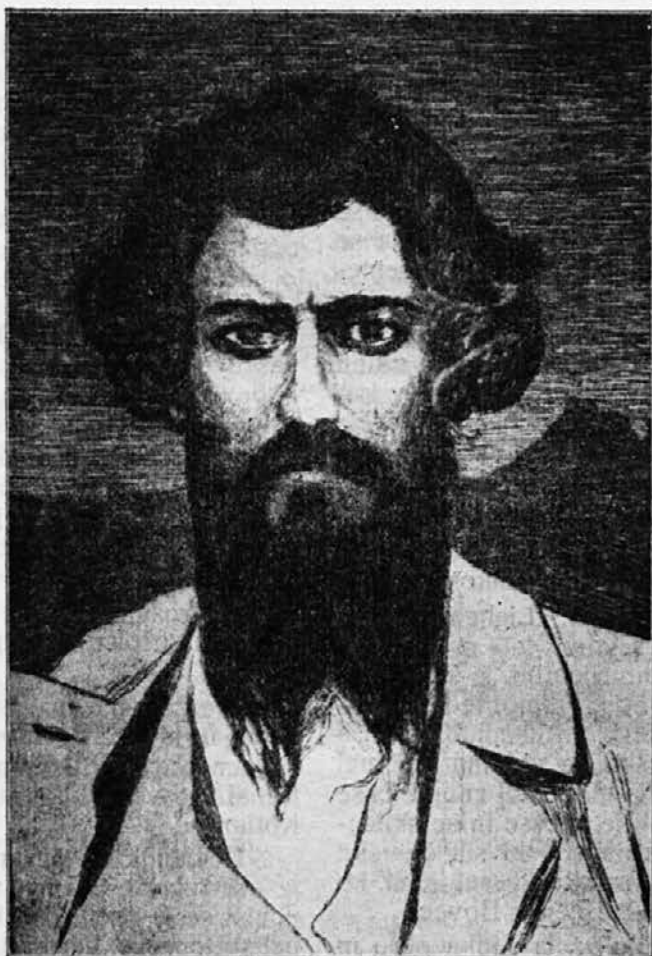
Učiteljica Tinka, ki je vidoma hiralala, je kašljala. Prehladila se je bila v zimi in ni mislila na to. In v pomladi, ko je spet maj odel lepo kanalsko okolico v zelenje in cvetje in se je oglašalo od vsepovsod petje, je umrla. Ponesli so jo k sveti Ani tja pod ono cipreso, s katere ji je pel pred letom rumenokljuni pevec.

Prvi je prišel za njo komponist Josip Kocjančič.

Giovanni Segantini.

Spisal Alojzij Res.

Med najboljše slikarje druge polovice preteklega stoletja, ki so z vso ljubeznijo slikali večno lepo narodo in preprosto, trudapolno življenje delavca in kmeta, tako bogato skritih lepot, sinemo prištevati brez dvoma tudi Segantinija, stvaritelja veličastnih podob iz planinskega sveta.

Žalostna je bila Segantinijeva mladost.. Rojen 19. januarja 1858. v Arco blizu Gardskega jezera na današnjem Trentinskem, ni vžil nikake vzgoje. Mati mu je umrla, ko je imel komaj pet let, a spomin nanjo je sijal kot svetla zvezda na vseh potih njegovega življenja. Njegova ljubezni oropana mladost, v kateri ni občutil čudežnega diha materinske ljubezni, je iztisnila pozneje vso bol in vso sladkost v slike, himne materinstva. Oče se ni brigal mnogo zanj in ga je poslal koj po materini smrti k pol sestri v Milan, ki je živel v ubožni podstrešni sobici. Za Gio-

vannija, tako so ga krstili, je bil to hud udarec, ker ni več mogel brezskrbno skakati po vinskih gorcih in solčnih travnikih rojstnega kraja. Nekega dne je ubežal k nekemu kmetu na deželo, kateremu je radevolje pasel ovce. Toda kmalu so ga iztaknili in ga dali v poboljševalnico v Milanu, kjer so ga imeli tri leta v čevljarškem oddelku. Odtod je zopet zbežal in prišel leta 1873. k fotografur Tettamanziju, kjer se je naučil risanja in mešanja barv.

Kmalu je Segantini dobil nekaj prijateljev, ki so mladega, divjega dečka naučili brati in ga uvedli v hram umetnosti. Začel je obiskovati višjo slikarsko šolo v Breri, ki jo je že po dveh letih zapustil in razstavil l. 1878. prvo sliko, ki je žela obilo priznanja. Mesta z dušečim in nemirnim življenjem ni ljubil in se takoj po poroki preselil v Brianzo ob Lago di Como, da zadosti svoji neodoljivi želji »po priro-

di, po poživljajočem vrelcu vse umetnosti«, kakor pravi sam v nekem pismu.

V početku je slikal ljudi in živali v neločljivi ozki zvezi ob nezgodah vremena, v veselju jasne pomladi, v krasoti polja, v Snidejo se dekleta s čedo ovac v jutranjem svitu ob vodnjaku in se vračajo v mesečini skupno v vas. Piskača slika, kako igra zdaj veselim piščetom, zdaj toži dekletu svojo bol. Ob poldanskem žaru sedita pastir in pastirica v senci drevesa in ždita in sanjata. Bog ve o čem. Mater z otrokom v naročju slika, kako hiti v večernem mraku s polja v spremstvu ovce in jagnjeta, dekle pri vrelcu v pogovoru s fantom, žalujoče vdove z zapuščenimi otroki, jokajoče matere ob prazni zibelki: vse z iskrenim čuvstvovanjem in ljubeznijo. Naša slika »Ave Marija« nam predstavlja prizor s Comskega jezera, ko prevaža ob Zdravi Mariji čolnar ženo z otrokom in s čredo ovac, ki so se pasle na drugi strani jezera na to stran domov. Solnce je ravnokar utonilo za breg, v neskončnost in vžgalo vse nebo z zlatimi žarki, razprezajočimi se do roba slike. Daleč v ozadju je mala cerkvena, odkoder pozvanja večerni zvon in njegova pesem drhti preko jezera v pozdrav vračajočim, v slovo zahajajočemu solncu. V ospredju, sredi jezera stoji pred vso to lučjo in od tihe pesni zvona obdan čoln. Vesla počivajo v lesketajoči se vodi, žena je nagnila glavo k otroku, ki je sklenil ročice okoli njenega vratu in moli. Nekaj ovac in jagnjet, ki se gnetejo do zadnjega prostora v čolnu, je nagnilo glave preko nizkega robu in se napaja. Preko vse slike je razlit večerni mir, kjer stopita priroda in človek v najintimnejši duševni stik. — Ta prizor iz vsakdanjega življenja nam je podal Segantini z vso čudežno lepoto in gor-

ko ljubeznijo svojega umetniškega srca.

Kmalu je zapustil Segantini tudi Brianzo in se podal še više v gore, dokler se ni ustalil v vasi Savognino v švicarskih planinah, 1239 m nad morjem. Tu se je poglobljal vedno bolj v tajnosti prirode, njegova ljubezen do nje je postala brezmejnja: v vsaki rožici je videl sestro, v vsakem drevesu brata. Kakor da bi oživel v njem frančiškanski duh srednjega veka! Naša druga slika nam predstavlja prizor »Pri oranju«. Daleč v ozadju se dvigajo planine z gozdovi, snežišči in ledeniki. Nad zelenim snegom se vzpenja temnoplavo nebo, pod temnim pasom gozdov pa počiva vas Savognino z velikim cerkvenim stolpom v tihem pomladanskem jutru. Na ravni se razprostirajo dehteči travniki; razorana polja in ruše so kakor posejane z zlatim praškom razkošnih solnčnih žarkov. Sredi brazde v ospredju kos življenja: dva rjavca, podana z izbornostjo, in dva orača, zdravja in moči polna. Slavospev pomladi je ta slika, slavospev porajajočega se življenja planin, bogatih vzvišene lepote. Tako je izpolnil obljubo, ki jo je zaklical švicarskim planšarjem: »Slikati hočem vaše gore, Engadinci, da bo govoril ves svet o njih!«

Ob slikanju velikega dela »Smrt« visoko v gorah na Schaffbergu se je prehladil in po kratki bolezni umrl komaj 41 let star, dne 18. septembra 1899.

Iz vseh Segantinijevih slik govori njegova duša, polna ljubezni do vsega stvarstva, ki vidi v vsaki bilki odsev božje lepote, ki spoštuje v materinstvu simbol poživljajoče moči, ki spoznava lepoto v resničnem in dobrem in ki doživlja v vsem svojem samotarskem življenju večno Lepoto in Resnico.

Cvetličarka.

Spisala Matilda Serao. Prevedel Ivan Gruden.

Deklica je šla počasi tik ob zidu po ozki in zaviti Trgovski ulici. Ni gledala v trgovine, ni dvigala oči proti tisti dolgi nebesni progi, ki se je kazala med visokimi hišami, niti ni gledala pred sé. Zrla je v kamenje, kakor bi ga štela. Hodila je, ne da bi se brigala za blato na cestnem tlaku, ne da bi se zmenila za sunke, ki jih je dobivala od mimoidočih, ne da bi se zanimala za redke vozove, ki so šli mimo.

Ko je prišla do cerkvice Cerriglio, nasproti kipa Ecce — homo, rdeče oblečenega, s trnjem kronanega, z nepremičnimi očmi polnimi solz in s čelcem in prsi omadeževanimi s strjeno krvjo — ga je deklica pogledala nebrižno in se vrnila v isti otrpli hoji, kakor je prišla.

Bila je beračica. Lačna je bila in žejna, zeblo jo je. Njene noge so bile gole in bose. Tistega ledenega februarkega dne je imela na sebi samo srajco in strgane s premi nazobčkane krilce, za pasom z vrvo prevezano. Okrog vratu ji je visel kešček skvačkane zavratnice. Nič drugega. Deklica je bila medla, skoraj posušena. Izza raztrganih luknj v srajci in v krilcu pa je gledala brezkrvna, pepelasta pelt; izpod ovratnice sta gledali in štrleli navzgor obe ključnici, kot bi hoteli preluknjati kožo. Ramena so bila ostrá in kríva kakor ramena človeka, ki se grbí, če ga zebe, ali če hoče pomiriti bolečino v želodcu. Obraz je bil resen in težek z enako svinčeno barvo po vsem telesu; nizko čelo je bilo zgubančeno; nagrbančene so bile obrvi; oči s sivimi trepalnicami so bile prevelike in rjavo podčrtane, oster profil je bil tak kot profil pri odrastli ženski; usta so bila ozka, zaprta, ustnice blede in z dvema gubama v kotih. Imela je sedem let.

Nekoč je imela suho mater, ki je bila tudi beračica. Pchajali sta obe po ulicah blizu Porta in prosili vbogajme. Jedli sta kruh in spali na slami pod stopnicami, hči z glavo v materinem naročju. Potem je mati umrla za legarjem; deklica je ostala sama na cesti. Ni jokala, ni vpila, šla je na cesto prosit miloščine, imela ni ničesar. Tisti dan ni še nič jedla, prešnja noč je spala pod milim nebom, na stopnicah pred cerkvijo Portanova, zvita kakor pes.

Tri leta ni imelo deklíčno življenje nobene izpremembe. Vedela ni ničesar, spominjala se ni drugega kakor predol-

gega dne, v katerem je bila vedno lačna. Zjutraj je začejala svoja romanja. Trgovska cesta, dolga, zvita in ozka ulica, je bila njen dan in poznala je vse male uličice, ki so se stekale vanjo, vse zagate, strahotne slepe ulice, črne prodajalne, smrdljive poteke, ozke in rjave duri, razsvetljene z medlosivo lučjo in stopnice z oguljenimi robovi... Odhajala je in prihajala brez prestanka od malega trga Portanova, kjer je bilo njeno odhajališče, do kapele Cerriglio, kjer je bilo njeno prihajališče. Ustavljala se je na trgu Porto, hodila malo naskrog in krenila k staremu Sedile, se ozrla na kip boga Oriiona, pritrjenega na zid, ki ga narod imenuje »Miklavževo ribo«. Potem je šla navzgor po ulici Mezzocannone in si močila noge v modrih, rdečih in višnjevih vodah barvarjev, ki so delali v revnih duplinah okrog črnih kotlov in mešali v njih skrivnostno zmes. Ko je dospela tja gori, si ni upala dalje in se je vrnila proti Trgovski ulici; niti ozrla se ni v odprto gostilno pod oblekanim hodnikom, kjer so se cvrle ribe in pastete*, kjer so se raztresali živordeči soffritti* in se je širil oster vonj po pastinakah** v jesihu. Krenila je na desno po umazanih stopnicah svete Barbare, splezala je do slavnega piškotarja, toda piškoti so ji dišali preveč in je zbežala; ko se je vračala zopet navzdol, se je ustavila pred vrati kopališča, ogledala si je banjo iz umetnega kamna, v kateri ni bilo vode; nadaljevala je svojo pot do Cerriglia in se vrnila vedno s svojim opreznim korakom, tipala s prsti ob zidu in se umikala pred nogami mimoidočih.

Tiste črne ulice, njih ožina in revščina, hiše, od katerih je kapljala vlažnost, slabi duhovi, sumljive duri, temne barve, pomanjkanje solnca, cderuški obrazi trgovcev, bedasti izrazi njih posredovalcev, tisto revno blago, zaprašeno in pokvarjeno, to je bil ves njen svet. Nalahko je čutila, da je nad sveto Barbaro, nad Mezzocannonom, nad Cerriglijem, koncem ulice Princezinje Margarete drug svet, a tja si ni upala, nekam divje se ga je bala. Tudi spodaj v Trgovski ulici se je bala drugih beračic, ki so jo teple, psov, ki so

* napolitanske narodne jedi.

** pastinake, napolitansko ime za korenje.

jo hoteli griziti, stražnikov, ki bi jo bili lahko aretirali; pa bila je premetena in se je znala izogniti takim nevarnostim. »Tam gori« je bila nevarnost neznana. Ko je prišla do onih mej, se je ozrla sumljivo tja gor, potem pa je zbežala in si skrila s kolcemem koderasto glavo, kakor bi jo zasledovali.

Prosila je vbogajme, a milosčine ni dobila pogosto. Vsi ljudje zaposleni z delom za vsakdanji kruh, trgovci, hlepečki po goljufiji, kadar imajo opraviti k kmetiškim odjemalci, postrežčki, krivi pod težkimi bremenii, umazane in capinske dekile — vsi ti se niso brigali zanjo. Kak gospod jo je imel za malo tatico in si je otipal žepe, godrnjajoč nad njo; kdo drugi, četudi spodobno oblečen, je bil revež; pogledal jo je in skomignil z rameni. Tretjemu se je gabila in jo je zapodil z gesto, iz katere je govorila sitnost. Prosila je najprej na glas, skoraj ukazajoče, prosila je sold za košček kruha, ker prejšnji dan ni ničesar jedla. Potem pa je glas postal tih in proseč, tesnoben in jaden, in nekaj ledenih solz ji je zdrsnilo po licih. Odhajala je vedno vedno naprej, jecljala je nerazložne besede, dokler se ji ni presekala glas v sežganem grlu; potem je prosila z močjo svojega pogleda. Proti koncu dneva, takrat, ko ni dobila, jo je prevzela težka utrujenost, vrtele so ji je v glavi in opotekala se je; vlekla je svoje trudno telesce do stopnic pred cerkvijo Portanova in ostala je tam nepremična, sklonjena kakor kopica cunj, odkoder so se slišale gluhe tarnje. Vstala je, da gre znova okrog, med svetilkami, ki so se prižigale, med delavci, ki so se vračali z dela in med vonjem jedi, ki je prihajal iz priprtih štacun. Tedaj se ji je posrečilo, da je dobila kje dva čentezima, košček kruha, rebrčno kost ali ostanek vampov, in pobegnila je, da ga požre, ker je čutila neznosno skelenje v želodcu. A prišli so večkrat dnevi, ko ni imela ničesar in je zaspala v bolestni mlačnosti, ne da bi bila zaužila kaj drugega kot olupke gnilih pomaranč, ali zvečila grahovo stročje. Sobota je bila njen najboljši dan; ob sobotah ji je dala sold neka mlada ženska, z rdečim svilnatim robcem krog vratu, s kratkim izpodvezanim krilom, v opankih z visokimi petami in zelenimi čopi. Toda samo ob sobotah ji je dala sold in to je trajalo že kakih pet ali šest mesecev. Potem je ženska izginila.

Onega nedeljskega dne se je čutila deklica smrtno trudna. Tuptam so ji zmanjkale moči in je sedla na tla. Trgovine so bile zaprte, popotniki je v naglici niso niti poslušali, vsi so se obračali proti

zgoršnjim ulicam in so izginjali »tam gori«. Sledila jim je mehanično s pogledom. Stopila je v cerkev Portanova. Cerkev je bila prazna, zdela se ji je neizmerna in strašna. S svojimi bosimi nožicami na mramoru je začutila mraz; mežnar jo je prijel in jo je zapodil iz cerkve. Začela je zopet letati po obljudenih ulicah; bila je sama, obupana. Vse je bilo šlo »tja gor«.

Tedaj sta jo lakota in nagon premagala, da je pozabila svoj strah. Prekoračila je mejo in ko je prišla preko precej široke Katalanske ulice, je stopala po stopnicah sv. Jožefa.

Bila je presenečena; videla je, česar še ni videla, široko cesto, snažne trgovine, bele palače, vrtove, nebo. Pozabila je svoj glad pred tem čarobnim prizorom, pred trgovino z igračkami niti mislila ni več nanj. »Tam gori« je bilo vse lepo in deklica je sledila množici, ki se je obračala proti Fontani Medini. Razburjena in radovedna se je ustavila vsak hip in je pozabila prositi. Samo vozovi so jo strašili s svojim neprestanim križanjem; šla je po trotoarju. Na trgu mestne hiše pri vrtu je sedla na klop, ker jo je premagala utrujenost; toda kmalu je skočila na tla in tekla tudi ona proti svetemu Karlu; majhna kakor je bila, se je izgubila v gneči, ki jo je vlekla proti svetemu Ferdinandu. Uničena med ljudmi, ni videla ničesar; bilo ji je gorko, počutila se je dobro. Tuptam je videla leteti po zraku šopek cvetlic, semtertja jo je množica potisnila v stran in napravila prostor ekvipaži, s katero se je peljala krasna gospa, sedeča med bogatim baržunom in cvetjem: hipne, bežeče in bliščeče vizije, ki so deklico skoraj splašile. Tako je potekel čas. Mračilo se je, cvetke so padale počasneje, vpitje je polegalo, množica se je redčila. Mimo deklice je prišla ljubka ženska prikazen v črni izpodvezani in bogati obleki, z belim in smehljajočim se obrazom, z velikanskimi briljanti v nežnih ušesih. Nesla je v roki košaro cvetlic, v šopkih in nezvezanih. — Bila je to čudovita cvetličarka, ki je gramadila denar na dnu svoje košare.

»Gospa, gospa«, je mrmral za njo otročji glas, »daj mi eno cvetko!«

In cvetličarka je spustila z ljubko in naglo gesto deklici v roko prgišče nageljnov. Deklica se je nasmehnila, vtaknila je en nagelj v gumbico svoje srajce in je hotela prodajati cvetlice tudi ona, ker jih je imela toliko. Toda od nje jih ljudje niso kupovali. Neki dijak ji je rekel: »Kadar boš večja, boš lahko prodajala cvetke.« Neki debel gospod je začel deklamirati

proti beraštvu in proti brezdelnosti policije. Deklica tega ni razumela, a razumela je, da so hudi nanjo. Tudi »tam gori« nise bili dobri do nje. Bila je strgana, bosa, grda; nje velike odprte oči so bile grozne, njena razkuštrana in divja glavica je bila strašna. Tedaj pa se je zopet pojavil divji glad, žgalo jo je v prsih in trgalo. Stala je pred Francosko pekarijo, iz katere je prihajal duh po kruhu in sladkarijah, da ji je hotelo priti slabo. Ne da bi mogla še govoriti, je ponujala mehanično svoje cvetke in počasno ihtenje ji je dvigalo prsa. Prišel je mimo vojak, kupil je nagelj in ji dal sold.

Deklica je stopila k peku in si kupila hlebček za sold. Zadostoval ji je. Hotela je oditi. A zopet se je začela bati. Vozovi so jo omamili, hotela je priti na drugo stran. Sklonila je glavo in se zaletela... V vozu pa je zakričala gospa in omedlela...

Na cesti, zraven trotoarja, je umiral nedolžen otrok z zlomljeno nogo. Deklica je umirala, ležeča med nageljni, ki so se bili stresli okrog nje, enega je držala na prsih. V drugi roki je tiščala hlebček. Njen obraz je bil bel in resen, usta napol odprta, velike začudene in bolestne oči pa so gledale v nebo.

Gluhe noči.

Polnoč ura je odbila,
misel se še ni vziskrila;
skozi okno hlad prši...
Trudne, trudne so oči —

Česa iščem v tej temini?
Kje so zvoki v tej glušini?
Roke pnejo se v praznine,
srce dramu si spomine.

Kdo si, ki veliš mi bdeti?
Da Te mogel bi uzreti!
Tiho bi se zgovorila,
spet bi duša mirna bila.

Miran Jarc.

Poet.

Čudno je življenje naše,
vsak po svojem zanj skrbi;
eden prazni vinske čaše,
drug v brezdelju se redi.

Fraz politik si nabira
in če Bog mu dar je dal,
da človeštvu red razdira,
mu naraste kapital.

A poet? V bodočnost gleda,
nad krivico bič vihti,
a v plačilo grenka beda
spremlja ga do konca dni.

Fr. Ločniškar.

Zimska.

Sneg naletava, narava molči —
mrtvo je vse hrepenenje;
raj se zaprl je in prišla je smrt,
z ledom odela življenje,

Kakor iz bronu ulita molče
v dolgi aleji drevesa;
legle v srcé so mi težke meglé:
težka me slutnja pretresa.

Albert Širok.

Detinsko blagovestje.

Legenda. Spisal Venceslav Belé.

Detinske pesmice.

I.

Bogec naš nam snežek bel
stelje kakor mehko volno,
sivo meglo kot pepel
sipa, da je vse je polno;
trese toče — ropotače
kot sladkorčke na kolače;
lije dežek kot solzice,

kot solzice — bisernice;
pisano on mavrico
nam razpenja na nebó,
pnè jo deci na radost:
mavrica je zlati most,
zlati, božji most zares,
vodi z zemlje do nebes.

II.

Povriskuje stara gora,
ki je same sreče nora.

Kakor oven skokonog
poskakuje hrib okrog.

Kakor jagnje vrtočlavo
pleše grič na levo - pravo.

Se smehljajo vse livade:
solnčece imajo rade.

Reke oberoč ploskajo,
kolikor moči imajo.

Morski pojejo valovi
in z valovi vsi vetrovi:

»Bog je dober, Bog je zlat,
vsako stvarco ima rad!«

III.

Vrabček najde hišico,
grlička najde gnezdečko,
mladičke čuvata lepó.

Moje čisto srčece
pa išče Tvoje lopice,
ker le pri Tebi srečno je.

En dan pri Tebi bivati
je več kot tisoč drugih dni
sred vseh lepot in rádotí.

Pod Čavnom.

V skalah pod Čavnom je vstalo življenje:
v halji zeleni že vriska in poje.
V brajdi povezal kmet trte je svoje:
radost mu vnelo je zgodnje zelenje.

Čaven ponosni se s čelom ledenim
smeje in z burjo na tihem igra se —
Rada, kmet, zneseta menda obá se
v noči tihotni nad popjem zelenim!

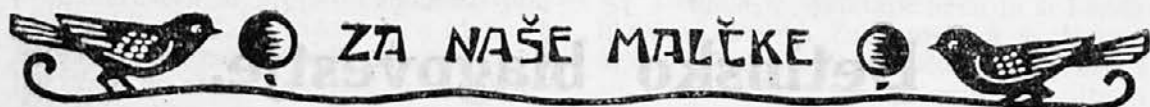
Peter Butkovič.

Misli.

Preko hribov in poljan
misli so zakoprnele...
Skozi nočni pajčolan
so nevidne poletele —

daleč nad otožni Kras,
se v dolino poglobile,
ljubljeno domačo vas
s hrepenenjem poljubile...

Aleksandra Hrastovska.

Nevoščljivi zdravnik.

Bolgarska pravljica.

Nekoč je živel car, ki je imel zdravnika; ta je bil zelo učen, a tudi zelo nevoščljiv in ni imel niti služabnika, da bi se ta česa ne navadil od njega. Živel pa je zvit deček, ki se je napravil mutastega in šel po svetu, da bi poizkusil srečo, tako je prišel tudi k zdravniku. Ko je ta videl, da je deček mutast, je dejal sam pri sebi: »Ej, to je služabnik zame, če tudi se nauči moje umetnosti, je ne bo mogel uporabiti, ker je mutast«. In obdržal ga je pri sebi.

Deček je bil sedem let pri njem in nihče ni opazil, da more govoriti. Zdravnik ni nobene stvari skrival pred njim, tako da je postal učen kot zdravnik in skoraj še bolj.

Car pa je imel hčer, ki jo je že dolgo mučil glavobol. Car je ukazal zdravniku, naj poizkusi vse, da jo ozdravi. Zdravnik pa je dejal carju: »Veličanstvo! Njena bolezen je zelo nevarna; samo še eno sredstvo imam, s katerim lahko poizkusim; toda to je strašno; lahko jo tudi umori. Zato mi daj pisano in podpisano, da mi ne napraviš nič hudega, če — kar Bog varuj — umrje tvoja hči«. Car pa je vprašal svojo hčer, ki mu je odgovorila: »Naj živim ali naj umrjem, teh bolečin mi ni mogoče več prenašati«.

Car je dal zdravniku dovoljenje; ta se je zaprl s carjem in njegovo hčerko v sobo in je vzel s seboj vse, kar je rabil, dečku pa ni pustil, da bi gledal in se naučil še to, zakaj to je bila bolezen posebne vrste. Deček, ki je srčno želel, da bi se naučil še to, ni hotel odjenjati. Zlezal je na tihem pod streho in zvrtil v pod tako veliko luknjo, da je lahko videl, kaj dela zdravnik. Ta je položil carjevo hčer na mizo, jo trdno privezal, da se ni mogla ganiti, jo omamili, nato ji je preklal glavo in odprl čelo. In kaj je videl? Hrošča, ki se je bil z nogami zaril v možgane. Zdravnik je vzel kleščice, da bi ga odtrgal, toda ko ga je hotel prijeti, je zaslišal glas od stropa: »Za božjo voljo, čuj me! Ne potegni hrošča z kleščami, da ne bo raztrgal možganov in bi deklica umrla. Segrej iglo in ga zbodi od zadaj, da jo bo sam izpustil in odpadel, ne da bi ranil možgan«. Zdrav-

nik je videl, da je res tako boljše in je storil, kot mu je velel glas od stropa. Nato je nežno zaprl dekličjo glavo in jo povezal. Deklica se je prebudila in čutila, da se počuti bolje kot poprej. Ko je ozdravela, je poklical car zdravnika in mu je dejal: »Kaj hočeš, da ti dam, ko si mi ozdravel hčer?« Zdravnik mu je odgovoril: »Hočem, da umoriš mojega učenca«.

Ko je car to slišal, se je zavzel in dejal: »Zahtevaj kaj drugega, samo tega ne«. Zdravnik ni hotel drugega. Deček pa je dejal carju: »Veličanstvo, vidim, da mi nočeš storiti hudega, in da imaš usmiljenje z menoj; toda zdravnik noče drugače, kot da jaz umrem. Toda zapovej mu, da naj me on zastrupi in če ne umrem tistega dne, da potem jaz pripravim strup za njega, in videli bomo, če se bo znal rešiti tako kot jaz«.

Car je bil s tem zadovoljen, prvič, ker ni hotel, da bi deček umrl, in drugič, ker se mu je zdelo najlažje, da izbere njega za zdravnika. Zaukazal je, in drugi dan je prinesel zdravnik najmočnejšega strupa in ga je dal dečku pred carjevimi očmi. Deček pa je vprašal zdravnika: »Koliko ur še bom živel, ko izpijem strup?« Ta je odgovoril: »Sedem ur«. Deček pa, ki je preje popil neko tekočino proti strupu, je popil strup in odšel iz sobe. Čez sedem ur je stopil zopet čil in zdrav pred carja in dejal: »Zdaj sem jaz na vrsti, da pripravim strup za svojega mojstra, toda prosim te, Veličanstvo, okličiči na trgu, da ne sme tri dni in tri noči nihče iz hiše, tako dolgo kot bom jaz kuhal strup, zakaj že vsled njegovega dima padajo ptice mrtve na zemljo«. Na te besede sta odšla car in zdravnik.

Na četrti dan se je zopet prikazal pred carjem, nalil pred njegovimi očmi v steklenico nekoliko vode in jo zapečatil. Nato je dejal carju, naj pokliče zdravnika. Ko je ta prišel, mu je dal steklenico. Zdravnik ga je vprašal: »Koliko ur še bom živel, ko to izpijem?« Deček mu je odgovoril: »Kakor hitro boš vzel steklenico v roko, boš umrl«. In res, ko jo je zdravnik zgrabil, je padel mrtev na tla.

Iz naše književnosti.

Izidor Cankar: „Obiski“.

Obiski pri umetnikih pri nas niso bili v navadi in je ta knjiga edina svoje vrste v našem leposlovju; zato je dragocena in tem dragocenejša, ker jo je spisal pisatelj — umetnostni zgodovinar, ki ni brskal po senzacijah umetnikovega življenja, katere prijetno mičejo navadnega čitatelja — ta greh navadno delajo obiskovalci umetnikov drugje — ampak sta mu bila sveta umetnost in umetnik: hotel je prodreti samo v skrivnost njegovega ustvarjanja in mišljenja. Knjiga bo svojo pravo vrednost od dne do dne šele dobivala, na njo se bodo naslanjali in sklicevali pozneje vsi literarni zgodovinarji; beseda, ki je zapisana v nji ni ugibanje, ampak je živa, pregledana in potrjena od po večini še živečih umetnikov in stoji nespodpitna. Sijajno opremljena knjiga prinaša obiske pri dvanajstih slovenskih umetnikih vseh umet-

nostnih panog in sicer pri Ivanu Cankarju, Francetu Finžgarju, Antonu Foersterju, Rihardu Jakopiču, Matiji Jami, Gojmiru Kreku, Antonu Lajovicu, Ksaverju Mešku, Silviju Sardenku, Ivanu Tavčarju, Antonu Verovškemu in Otonu Župančiču. Vsak obisk ima nekak novelističen okvir, da se knjiga ne bere kot suhoparna znanstvena razprava; v preludiju nam opiše plastično umetnika kakršen je, kako živi in stanuje, v par stavkih označi njegov značaj. — Kako lepo je karakteriziran Ivan Cankar kot človek! Ravno tak je bil. — Vsi ti „Obiski“ so bili že izšli v »Dom in svet« razen onih dveh pri Ivanu Tavčarju in Antonu Lajovicu, ki sta novejša in manjata novelističnega okvirja. Ker je knjiga draga in jo bo radi razmer redko kdo izmed nas mogel nabaviti, podajemo par izvlečkov iz omenjenih dveh obiskov. F. B.

Iz obiska pri Antonu Lajovicu.

»Kolikor imam sedaj pregleda, so pri nas imena prihodnosti: Ravnik, Kogoj, Škerjanec. Obžalujem, da Janko Ravnik ni študiral kompozicije; vsled tega se mu včasih pripetijo tehnične nerodnosti, katerih bi se sicer z lahkoto ognil, ki pa le po nepotrebnem kvarijo vtis njegovih del. Za njegov gotovo individualni talent je zelo karakteristična ona njegova pesem prvenka »Vasovalec«, ki so jo prinesli Novi Akordi. Kakor ta pesem, tako je tudi njegovo najnovejše delo »Segvidile« po Župančičevem tekstu zame kot žamet.

V nasprotju z Ravnikom je Marij Kogoj študiral na Dunaju. Ali slučaj ga je zanesel k Arnoldu Schönbergu, židu, ki po mojih mislih neprimerno bolje govori in teoretizira, kakor pa komponira, in ta se mi zdi, da je Kogoju v muzikalnem pogledu le malo koristil, ga preje celo zmedel. Preden je šel Kogoj študirat, je napravil razne stvari, ki so človeka jako veselile, zakaj Kogojev talent je bil iz njih prav očiten. Ko sem pa videl nekaj Kogojevih klavirskih skladb, menda so iz zadnjega časa, so take, da so meni manj všeč. Zmo-

žen bi bil Kogoj česa boljšega. Ne dvomim, da najde svojo individualno pot.

Zvezda naših prihodnjih dni, to je Lucijan Marija Škerjanc. Če bo prihodnost njegova držala, kar začetek obljublja, mislim, da bo to naša največja glasbena potencia, kar nam jih je usoda do sedaj naklonila. Če sklepam po njegovih dosedanjih stvareh, bo on tisti, ki bo našo glasbo uvedel in proslavil po svetu.

»Zakaj Slovenci takorekoč še nimamo opere? Kaj bi bilo treba storiti, da se naše gledališče razvije?«

»Odgovoril bi z vprašanjem, zakaj Slovenci takorekoč še nimamo drame? Ne preziram tega, da sta tradicija in nivo gledališkega življenja neka premisa za razvoj domače dramatične produkcije. Ali glavni vzrok se mi vseeno zdi ta, da se nam do sedaj še ni rodil dramatik in operni komponist, oziroma, da se nam vsaj še ni pokazal. Zdi se mi namreč, da kdor je rojen za dramatika ali za opernega komponista, ga koj njegovi začetniški poizkusi vodijo naravnost k dramatici, ki ga posej tudi stalno drži v svojem objemu.«

Iz obiska pri dr. Antonu Tavčarju.

»Kaj ste tedaj kot pisatelj hoteli?«

»Na to vprašanje mi je težko odgovoriti. Pisati sem hotel povesti in novele, ne da bi imel pri tem kak poseben namen. — Ker me javno mnenje ni v stran potiskalo, kakor na pr. pokojnega Kodra, sem polagoma zagazil v nekako samoljubje, da moji spisi morda le niso brez vsake cene; če so pa v resnici kaj koristili, je drugo vprašanje. Silila je vmes seve tudi politika. Ker je bil tiste dni moderen »liberalizem«, kakor je danes moderen »socializem«, hotel sem v svojih spisih zastopati prvega, čemur se ni čuditi. Tudi opozicija proti konservativnemu naziranju je živela v meni. To naziranje — njega glavni zastopnik je bil tiste dni moj rojak, Barbaričev gospod, pokojni Luka Jeran — je s posebno jezo preganjalo takozvano »poltnost« v literaturi. Šlo je tako daleč, da je vse, kar se je pisalo o ljubezni, spadalo pod poltnost. — Zaljubljene povesti niso bile všeč Jeranu in njegovim somišljenikom, zato smo jih z vnemo pisali — ali pa pisarili, kakor se že ravno hočete izraziti. — Tiste čase sem zahajal k svojemu stricu Antonu Tavčarju, ki je bil župnik v kraju, ki je eden najlepših na Slovenskem: na Raki. Tja sem zahajal kot »aforovski študent« celo gimnazijo in vsa leta, ko sem se učil na univerzi. Posebno zanimiv je bil čas, ko je bil kaplan pri mojem stricu pokojni župnik Žgur. Pri mizi smo se neprestano pričkali: jaz sem bil Mladoslovenec, onadva sta bila Staroslovenca. Živeli smo v največjem političnem in tudi literarnem prepiru: onadva sta trgala moje spise, jaz pa sem v proroškem duhu oznanjeval, kako bo liberalna ideja pretresla vso Slovenijo ter prišla do končne zmage. Vzlic temu pa eden brez drugega živeti nismo mogli, in izliko rečeni, da ni je ohranil stric ljubezen, Žgur pa prijateljstvo do zadnjega dneva življenja. Takrat je pisal Žgur »Šmarnice«, in smelo trdim, da sem polovico teh »Šmarnic« spisal jaz, dasi sem ravno v tisti dobi pisal svojo povest »Otok in Struga«, katera edina je bila spisana na krasni Raki. En čas sem pisal »Strugo«, en čas »Šmarnice«, kar bo le malokdo verjeti hotel in iz česar bo marsikdo sklepal, da »stari Tavčar nikdar značaja ni imel«. Bil sem romantik, in zatoorej se še danes ne morem ločiti od tiste visoke poezije, ki je — zame vsaj — vsekdar v zvezi z božjo službo po katoliških cerkvah!«

»Kako da ste jeli zadnji čas slovstveno tako mnogo delati?«

»Skoraj bi odgovoril, da so me k temu prisilili več al manj politični nagibi. V stranki, kateri pripadam — tukaj pač ne izdam nikake tajnosti, ker je stvar notorična — se je ločitev »starinov« in »mladinov« izvedla tako ostro, kakor ne v nobeni drugi stranki. »Stari« prepočasi umiramo, »mladi« pa prehitro rastejo. Ti zadnji so prepričani, da so »starini« samo še škodljivci in da je prva naloga stranke, da se iztrebijo iz nje. Tudi je razširjeno mnenje, da smo stari ljudje podobni rastlini, ki se je posušila na pašniku, in sicer od korenine do vršička. »Starini« pa zopet zastopamo mnenje, da »mladi« ničesar ne vedo, da se vlikajo v stvari, o katerih nimajo pojma, in da morajo stati pod gotovim nadzorstvom. Krivda je brez dvojbe na obeh straneh, ali na obeh straneh se bodo prepričali, da bo treba kompromisa, ker nobena stranka brez izkušenih starejših mož in brez ognjevite mladosti obstojati ne more. Ali vse to ne spada sem, vendar pa »mladinov« in »starinov« tudi tukaj nisem mogel prezreti. — Ko je prišel »Ljubljanski Zvon« v druge roke, se mi je prineslo na uho, da na moje sodelovanje več ne računijo, ker sem v slovs'tvu popolnoma onemogel — to se pravi: še bolj, nego v politiki. Moja samoljubna zavest pa je, da take reči silno nerad poslušam. Zatorej sem spisal »Cvetje v jeseni«, se raj pa pišem »Visoško kroniko«. Po »Cvetju v jeseni« sem nekaj počival, pa so me zopet razdražili. V tem slučaju ne politični moji somišljeniki, temveč pripadnik Slovenske ljudske stranke. Nekaj mesecev je naše slovstvo posebno čvrsto poganjalo takozvane »misli«, oziroma »aforizme«. V »Dom in Svetu« čitam nekoga dne »aforizme« g. dr. Preglja, ki ga osebno ne poznam. Priobčil je svoje »misli«, in med drugimi je priobčil tudi to »misel«, da »naj ga Bog obvaruje, če je enkrat dosegel petdeseto leto svojega življenja, da bi še kaj pisal ali pisaril«. Ta »misel« me je zopet podkurila — in par dni pozneje sem že začel pisati ali pisariti »Visoško kroniko«. Z g. dr. Pregljem se morda ne bova prepirala: če bo moj spis potrdil resnico njegove slovstvene dogme, mu to gotovo ne bo v škodo; če ne, sodim o g. profesorju, da radi tega tudi ne postane nesrečen, ker vsako pravilo dopušča to ali ono izjemo!«

Književnost in umetnost.

Novi mladinski list. Kje je oni čas, ko smo do-
bili Slovenci mladinski list »Vrtec«, ki ga je
pozneje dobil v roke Kržič in mu pridružil še »An-
gelčka«, zdaj urejuje oba župnik Volc. Celo od
ustanovitve »Zvončka«, ki ga urejuje Engelbert
Gangl, je že preteklo precej let. Mnogo so vsi ti
listi pomenili v vzgoji naše mladine in deloma še
pomenijo, dasi so se z umetniškega stališča dvi-
gali ali padali, kakor je pač nanesel čas. Danes so
razmere prisilile primorsko učiteljstvo, da je pri-
čelo izdajati svoj mladinski list: pomanjkanje šol-
skih knjig in mladinskih spisov ter zaprtje proti
našemu kulturnemu središču. Prva številka »No-
vega roda« ni poizkus, to je že dovršeno delo po
vnanjosti in po vsebini. Mislim, da ne pretiravam,
če trdim, da ni imel še noben slovenski mladinski
list tako prikupne in umetniškemu okusu odgo-
varjajoče opreme kot ravno ta. Slikar Bucik je
stopil to pot pred našo javnost z delom, ki mu za-
gotavlja ime; uredništvo pa je pokazalo, da je
zmožno težke in odgovorne naloge v polni meri.
Imena sotrudnikov pričajo, da bo list dober tudi
zanaprej.

Pospeševanje mladinske književnosti. Pover-
leništvo za uk in bogočastje je svojčas dovolilo
10.000 K za razpis nagrad za najboljše mladinske
spise domoljubne vsebine. Zdaj so določili ravno
toliko kron za ilustracije k tem knjigam. Razpis
bo v kratkem objavljen.

Ljubljanska gledališča. V ljubljanski drami so
zadnje čase igrali Alojzija Kraigherja »Školjko«,
ki od kritike ni bila toplo sprejeta. — Na reper-
toirju je tudi po Dickensu dramatisirana božična
pripovedka »Cvrček za pečjo«; dalje Shakespea-
rejev »Sen kresne noči«, dobro uprizorjen, sijaino
d preveden (od Zupančiča). — V operi so peli »Ve-
sele žene windsorske« (O. Nicolai), »Fra Diavolo«
(Auber), »Tosca« (G. Puccini), in »Rigoletto«
(Verdi). — »Ljudski oder« je uprizoril Gogoljevo
»Ženitev« in Robert Bracca: »On, ona, on«.

»Naša deca« se imenuje srbo-hrvatski mladinski
list, ki izhaja v Belgradu v latinici in v cirilici.
Izhaja enkrat na mesec v lepih barvanih slikah in
stane 1 dinar številka. Urejuje ga Jelena Zrnić. —
Ta bogato in z živimi barvami ilustrovani list po-
vé jugoslovanski deci mnogo zabavnega in po-
učnega, prinaša pesmi, pripovedke in povestice
poleg šaljivih iger, zagonetk, smešnic in drugih
poučnih sestavkov. List izhaja na 16. precej veli-
kih straneh z bogato vsebino.

Vesti.

Stoletnica rojstva Blaža Kocena. Kdo ne po-
zna Fr. Močnika, znanega matematika, kdo, ki je
trgal po šolskih klopek hlače, se tudi ne spominja,
da se je učil zemljepisa iz Kocenovega atlanta.
Kocen je bil tedaj velik zemljepisec, oba imenova-
na moža pa sta močno vplivala na razvoj srednje-
ga šolstva v srednji Evropi. Blaž Kocen je bil ro-
jen 24. januarja 1821. v vasi Hotunje v ponikovski
fari, v kateri je bil rojen par desetletij poprej
Slomšek. Učil se je v Celju, v Gradcu, bogoslovje
je dovršil v Celovcu, pri svetem Andražu je bil
posvečen za duhovnika. Pet let je bil kaplan, nato

namestni učitelj na celjski gimnaziji, napravil je
na Dunaju izpit iz fizike in prirodopisa in prišel na
ljubljansko gimnazijo. Od l. 1855. dalje je bil na
goriški gimnaziji; bil je bolehen; pozneje je prišel
v Olomuc. Nazadnje ga je ob dopustu na Dunaju
dobil smrt l. 1871. Najznamenitejše njegovo de-
lo je atlant, ki je kmalu izpodrinil iz šol vsa dru-
ga podobna dela; ta učna knjiga je doživela nad
30 izdaj. Nekoliko popravljen je še danes v rabi.
— Kocenovo ime ostane na častnem mestu med
našimi kulturnimi delavci.

Umrlí so: narodni starosta Luka Svetec, slo-
venski skladatelj Josip Ipavc in pedagogični pi-
satelj Davorin Trstenjak. Več v prihodnji številki.

REVOLUCIJONARNI POJAVI V RUSKI LITERaturi.

Gotovo je ni literature, ki bi bila tako prepojena z revolucijonarnim duhom, kakor je ruska. Vsi močni pojavi javnega življenja segajo vedno tudi v razvoj literature in najdejo tu pogosto najmožnejši odsév. Ni čuda, da je bivša reakcionarna, caristična Rusija s svojimi vnebovpijočimi grehi korupcije vzbujala posebno v dušah prosvetlencev grenka čustva, ki so našla izraz v njihovih umotvorih.

Take sledove najdemo po vrsti pri najboljših pesnikih in pisateljih. Spominimo se le na dela Tolstega, Dostojevskega, Gogolja, Puškina, Lermontova, Gorkega.

Takratna stroga cenzura mnogo takih spisov ni pustila priobčiti, da bi se narod od svojih najboljših mož ne »pohujšal«. Izhajali so zato v inozemstvu.

Prišla mi je že pred vojno v roke drobna knjižga takih »izgnanih« umotvorov. Naslov ji je bil »Revolucionija stihotvorenija Puškina, Lermontova in drugih« in je bila tiskana v Lipskem, nekaj let pred svetovno vojno. V njej je bilo kakih 20 revolucionarnih pesmi, ki si jih zastoj iskal v celotnih, v Rusiji izhajajočih zbirkah dotičnih avtorjev.

V spominu mi je ostala iz te knjižice pesem Lermontova, ki nas bo zlasti danes zanimala, če pomislimo, kako se je izvršil preobrat v tej državi. Knjigo sem v vojni izgubil, a spominjam se vsebine pesmi, ki bi bila sledeča: Nastane leto, Rusiji črno leto, ko izgubi car krono. Gorela bodo mesta in vasi in hrana mnogih bode smrt in kri. Jok vdov, starčkov in sirot bo segal do neba in nikogar ne bo, ki bi jih ščitil. Takrat se pojavi močni človek in ti, narod, boš razumel, čemu ima v rokah jekleni damascenski nož... —

Žal, da se še do danes ni pojavil »močni človek«, ki bi ustavil bratomorno klanje nesrečnega naroda.

Fr. Ločniškar.

Narodno blago.

K narodni pesmi »Od pobožnega starčka« v I. številki. Mladike str. 16. opozarjam, da imamo hudojužensko varianto te pesmi objavljeno v I. zvezku Štrekljevih Slovenskih narodnih pesmi str. 396. pod številko 364. in pod naslovom »Starčkova smrt«. Pesem je zapisal g. Janez Kokošar. Tej pesmi je pripisana opazka: »Pesem se, kakor splošno vse pesmi, katere govore o smrti, poje navadno, kadar »vahtajo« (bdé pri mrliču). — Dobro je, da smo dobili k tej pesmi, katera je bila osamljena v Štrekljevi zbirki, sedaj podmelško inačico, ki je v besedilu nekoliko spremenjena. —

Spominjam se, da je l 1912. približno tako umrl »pobožni starček«, dohri in blagi mož, v čeli občini zelo ugledni A. Bavcon iz Ravni nad Črničami. Ker je bil o binškoštnih praznikih v Črničah sam g. dekan I. Murovec doma, se je ta pobožni mož pripeljal v Črniče k spovedi in sv. obhajilu, da ne bi trebalo dekanu hoditi na Ravne in vzel od njega slovo za — smrt, — ko je prišel domov, je vse sam uredil, preoblekel se, legel in kmalu na to umrl. Bil je še mož stare kmetiške slovenske korenine. Njegov zgled in pa narodna pesem nam pričata, da so naši dedje nekdanje vse drugače umirali, kot umirajo danes njihovi potomci. —

Glede napevov k našim narodnim pesmim, posebno iz Tolminskega, je pa gotovo merodajna avtoriteta preč. g. Iv. Kokošar, župnik na Gradovem; on ima največ tega gradiva.

V. Belè.

KOLEDNICA.

(Žaga.)

Solnce že rajša za gore,
kjer zlata zarja venkaj gre:
Marija je rodila *)
nam Jezusa!

Ko na to goro pridemo,
Marijo gori najdemo.
V nej roki drži Jezusa,
v tej drugi drži sveti križ.
Noj k timo lito novimo,**)
noj h timu rojstvo božjemo.

Marija trga rožice,
Marija trga rožice.
To niso, niso rožice,
to so nebeške device.

Marija trga nagelne,
Marija trga nagelne.
To niso, niso nagelni,
to so nebeški angelci.

Marija spleta krancelne,
Marija spleta krancelne.
Devicam jih bo šenkala,
devicam jih bo šenkala.

Device krancel nosijo,
Marijo gnade prosijo.
Marija trga rožmarin,
Marija trga rožmarin.

To ni nobeden rožmarin,
to je Marije D'vice sin,
Marija je rodila
nam Jezusa!
Noj h timo leto novimo,
noj h timo rojstvo Božjemo:
Marija je rodila
nam Jezusa!

*) Se ponovi za vsakima dvema verzoma.

***) Se ponavlja za vsako četrto vrstico.

Vsebina tretje številke:

LEPOSLOVNI ČLANKI:

Vampir. Povest. Spisal dr. Fr. Detela. (Dalje.)

Skrivnostni domovi. Spisal Andr. Čebokli.

»Soča voda je šumela...« Odlo-mek iz povesti goriške polpreteklosti. Spisal dr. Joža Lovrenčič. (Konec.)

Cvetličarka. Spisala Matilda Serao. Prevedel Ivan Gruden.

POUČNI ČLANKI:

Giovanni Segantini. Spisal Alojzij Res.

PESMI:

Njen grob. (Ksaver Meško.)

Biserna rosa. (Zmaj Jova Jovano-vič — Alojzij Gradnik.)

Gluhe noči. (Miran Jarc.)

Poet. (Franc Ločniškar.)

Zimska. (Albert Širok.)

Pod Čavnom. (Peter Butkovič.)

Misli. (Aleksandra Hrastovska.)

PESNITVE:

Detinsko blagovestje. Legenda. Venceslav Belé. (Dalje.)

ZA NAŠE MALČKE:

Nevoščljivi zdravnik. (Bolgar-ska pravljica.)

IZ NAŠE KNJIŽEVNOSTI:

Izidor Cankar: »Obiski«. (F. B.) Iz obiska pri Antonu Lajovicu. Iz obiska pri dr. Ivanu Tavčarju.

TO IN ONO:

Književnost in umetnost: Novi mladinski list; Pospeševanje mladinske književnosti; Ljubljanska gledališča; »Naša deca«.

Vesti: Stoletnica Blaža Kocena.

Drobiž: Revolucionarni pojavi v ruski literaturi. (Fr. Ločniškar.)

Narodno blago: K narodni pesmi. (V. Belé.) Kolednica. (Pred. Alojzij Fili-pič.)

Slike: G. Segantini: Ave Marija. (Pri-loga.) G. Segantini: Lastni portret. G. Segantini: Pri oranju. Blaž Kocen.

MLADIKA izhaja dne 15. in 30. vsakega meseca. Izdaja jo Katoliško Tiskovno Društvo v Gorici. Stane na leto 16 L, pol leta 8 L, četrletno 4 L. Denar se pošlje naprej. Posamezne številke po 1 L. Tiska jo Narodna Tiskarna v Gorici. — Odgovorni urednik je Anton Sfiligoj.

Listnica uprave. Z današnjo številko smo ustavili list vsem onim naročnikom, ki niso pravočasno poravnali naročnine, a tudi niso lista vrnili. Naj nam oni, ki mislijo list naročiti, a so na naročnino samo pozabili, oprostite. To ni stvar nezaupanja, ampak si moramo priti na jasno, kdo je naš naročnik in na koga ne moremo več računati. Kdor to poravnal naročnino, bo prejel to številko takoj. — Širite list med prijatelji in znanci. Novim naročnikom še vedno lahko ustrezemo s prvo in drugo številko.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Gosp. K. J. v V.: Nekateri stvari se Vam zde preveč zagonetne, nerazumljive, pravite? Vi ste jih težko razumeli? No, ali razumeli ste jih vendar in to je dosti. Gotovo se Vam bodo zdeli tudi »Skrivnostni domovi«, ki so v ti številki preza-gonetni in je vendar čisto jasna v njih

ena resnica, da so med vojno zapirali po-habljenca, da bi ljudje ne občutili groze in teže vojne tako živo. Glavno jedro te čr-tice pa je, da človeku ni mogoče jemati in zapirati onega, kar mu je že od vekov dodeljeno od Boga, kar nosi v svoji krvi in v svojem srcu: namreč solnca, svetlo-be, pomladi, vstajenja in — svobode. To si zapomnite: svobode! Naj nam zaprejo in zapečatijo vrata z devetimi zapahi, si-len klic svobode nam jih bo odprl, hrepe-nenje po nji ne umrje nikdar. — Morda bo kdo drugi našel še katero zlato misel v imenovanem spisu.

Dar.

Na svatbi Alojzija Repič in Frančiške Kobal iz Sanabora, Col pri Vipavi, zbrani svatje zbrali za tiskovni sklad Mladike 64 lir. Da bi bilo srečno!

Listi.

Naši zapiski imajo v 1. številki tole vsebino: Dr. Dragotin Lončar: Slovenci in jugoslovanstvo. — Dr. Fr. Veber: Materializem. — Dr. A. Šerko: Naše medicinske fakultete. — Dr. K. Ozvald: Za vodilo. — J. S. Machar: Ovidijeve molitev. — Pregled: Politika, Literatura, Kultura, Revije, Razno. — Uredniki: Dr. Lončar, Fran Erjavec in Albin Prepeluh. Izdaja Slov. Soc. Matica v Ljubljani.

Jadranka, št. 1. prinaša tole vsebino: Naša svrha. (Uredništvo.) — Razglednice. (M. Gregoričeva.) — Rodnemu jeziku. (Gracijanova.) — Vzgojne dolžnosti. (Vzgojiteljica.) Zamet. (M. Stepančičeva.) — Posnemajmo dobre nauke. (Rodoљubka.) Resignacija. (Italiska Slovenka.) Izhaja ikrať na mesec. Celoletno stane 10 L.

Novi rod, list za mladino, prinaša tole vsebino: V svet! — C. Golar: Burja. (Pesem.) — France Bevk: Snežec. (Pesem.) Igo Gruden: Uspavanka. (Pesem.) — C. Golar: Kako so trije bratje skuhalı kašo. (Ruska pravljica.) — France Bevk: Cpica in sake. — S. Rutar — M. Simonov: Longobardi in Slovenci v naši deželi. — Karel Širok: Na semnju. (Pesem.) — Slika. — Vl. Levstik: Miškina kamrica. (Ruska narodna pripovedka.) C. Golar: Lepa Vida. (Pesem.) Fr. Ločniškar: Povoćenj. — J. Ribičič: Mati. — Pouk in zabava. — Kotiček malih. — Stane 12 L na leto. Izhaja 1. vsakega meseca.

Plamen št. 1. ima tole vsebino: Citateljem in sotrudnikom! — Ivan Zorec: Zmote in konec gospodične Pavle. — Otokar Rybať: Općijska pravica. — Rado Murnik: Slovenska bolezen. — I. Š. Orel: Pastı in zanke. (Kriminalni roman.) Dr. Dinko Puc: Naša država. Peterlin Petruška: Na gozdni poti. (Pesem.) Dr. Jos. Srebrnič: Biskup dr. Anton Mahnič. — Peterlin Petruška: Iz dnevnika deklice. (Pesem.) Marija Kmetova: Intermezzo. — Peterlin Petruška: Dođi in pusti so dnevi... — Dr. Vekoslav Fornazarič: Organizacija narodno-obrambneđa dela. — Inserati.

Maska, gledališka revija v Ljubljani ima v 7 številki tole vsebino: Tehnika ekspresionistične drame. (Stane Melihar.) Lepa maska. (Emil Navinšek.) Ekspresionizem na odru. (Manfred Schneider.) Noya doba zahteva novo orijentacijo. (Stane Melihar.) Vprašanje ravnatelja kraljeve opere v Ljubljani. (Militvoj E. Lajovic.) Sinfonični koncert orkestr. dr. »Glashene Matice«. (Mi.) — Mirko Karolija: Zidanje Skadra. (Angelo Cerkevnik.) Pogovori. (Angelo Cerkevnik.) Vestnik. — »Vldov dan«, list za kulturno orijentacijo jugoslov. napredne akad. mladine, začne izhajati vsakih 14 dni v Ljubljani.

»Njiva«, se imenuje revija za gospodarstvo, p. litiko, prosveto in javno življenje je začela izhajati v Ljubljani z dnem 1. februarja. Urednik je dr. Vladimir Knaflič.

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev v Gorici

registrovana zadruga z omejeno zavezo
v Gorici, Corso Verdi 32,
I. nadstr.,

vraduje vsak delavnik od 8. do 14;
stranke se sprejemajo le do poldneva.

Novoporočenci! Begunci!

Oglejte si obnovljeno zalogo ravnokar došlega različnega pohištva pri

ANTON BREŠČAKU

GORICA - Via CARDUCCI - GORICA

Andrej Mavrič, krojač in trgovec v Gorici, Gosposka ulica 11 (Via Carducci), se najtopleje priporoča slav. občinstvu v mestu in na deželi, posebno pa preč. duhovščini, za obila naročila, katere izvršuje točno in po znižanih cenah. — — —

Rnjigarna Kat. Tisk. Društva priporoča

veliko izbero najnovejših slovenskih leposlovnih in molitvenih knjig.

Zaloga rožnih vencev, svetinj, nabožnih podob, ter podobic.

Pisarniške potrebščine.

Izvršijo se po naročilu naročila knjig iz Dunaja in Nemčije.

Dogodki v podobi.

NIKOLA PASIČ.

predsednik jugoslovanskega ministrstva, je eden najstarejših in najizkušenejših jugoslovanskih politikov, ki je bil svoječasno vodja radikalne srbske stranke, bil je preganjan in zaprt. On je stal tudi ob

začetku vojne in v najtežjih dneh Srbije na krmilu države; danes, ko se je izpolnila njegova želja, da so vsi oni, ki spadajo skupaj pod eno skupno vlado in se je zbrala konstituenta, je zopet on na čelu vlade, da izpelje eno najtežjih nalog v politični zgodovini Jugoslovancev.

BRIAND

je predsednik nove francoske vlade, ki se je sestavila po precejšnjih težkočah. Ta mož je znan francoski politik, energičen, kot tak na svojem mestu. Clemenceau, stari „tiger“, ki je vodil francoski narod

ob koncu vojne pa menda lovi danes v Afriki tigre. Ena stvar je, ki se na svetu vedno ponavlja; slavni politiki in vojskovodje se tedaj, ko zapuste svoje delo, posvetijo lovu ali pa pisanju — spominov. Za človeštvo je bolj koristno prvo, drugo ljudi le mori.

BETHMANN HOLLWEG.

Umrli je znani nemški kancler Bethmann Hollweg, ki je bil ob začetku svetovne vojne desna roka cesarja Viljema in precej sokriv, da je pričelo klanje, ki je

vrгло človeštvo v najhujšo bedo, katere posledice se kažejo še dandanes. Ta nekdanj toli oboževani državnik pa je zdaj umrl zapuščen v neki vasi; za njegovim pogrebom je šlo samo nekaj njegovih ožjih prijateljev.

Nove knjige.

UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI

je založila Fran Levstik: Izbrani spisi za mladino. Priredila: Fran Erjavec in Pavel Fleré. Z risbami okrasil Anton Koželj. V Ljubljani 1921. Natisnila učiteljska tiskarna. — Izšli bodo še drugi naši pisatelji, izbrani za mladino in opremljeni z ilustracijami.

SLOV. KRŠČ. SOCIALNA ZVEZA

v Ljubljani je izdala prvi zvezek zbirke ljudskih iger »Ljudski oder« in sicer Lovski tat, po Gerstäckerju priredil Fr. Seljak in Erazem Predjamski, spisal V. S. — Igrji bosta priložni za naše večje odre. Staneta 2 dinarja 50 para.

UPRAVA NARODNEGA GLEDALIŠČA

v Ljubljani je izdala kot prvi zvezek gledališke knjižnice pod uredništvom Friderika Juvančiča Gogoljevega Revizorja, komedijo v petih dejanjih, ki jo je izborno preložil Ivan Prijatelj. Igra ima predgovor in pisateljevo sliko s par lastnoročnimi risbami na koncu. Oprema knjige je izvrstna.

NEMŠKE KNJIGE.

Spomini na Böcklina, so izšli v Lipskem, spisani od raznih mož, ki so bili o tesnem stiku stem slikarjem. Knjigo je uredil dr. Bernhard Wyss. — Marx kot mislec, od Maksa Adlerja; knjiga je bila svojčas sprejeta s senzacijo, a je bila pošla, je danes izšla v popravljeni in pomnoženi izdaji na Dunaju. — Maksim Gorki: Spomini na Tolstoja, so izšli v Monakovem. Ti spomini osvetlijo z novo lučjo Tolstojevo osebnost, za tega ali onega še vedno zagonetno. Gorki: »Nekaj je v njem, da imam vedno željo, da bi zaklical: Glejte, no, kak čudovit človek živi na ti zemlji!«

Uganke.

1. Narodni steber.

a a a a a a a	Marsikdo ne mara, pa mora.
a a a a a a b	Preljubo —, oj kje si doma?
c c c c c d d	Slovenski škof — vzgojitelj.
d d e e e e e	V njem se gibamo in smo.
e e e e e e e	Tebi je namenjena ta uganke.
e e g i i i i	Najmodrejši kralj.
i i i i i i i	Goriški trg.
i j j j j k k	Zajčkom ljuba jed.
k k k k k k k	Pomladna cvetlica.
k k l l l l l	Slovenski pesnik in pisatelj.
l l l m m m m	Čegava je „Naprej zastava Slave“?
n n n n n n o	Trg na Primorskem.
o o o o o o o	Naš list.
o o p p r r r	Slovenski pozabljeni pesnik.
r r r r r s s	Kaj veseli otroke v snegu?
s s s s s s s	Božično veselje.
s s š t t t t	Ubog slovenski pesnik.
t i t t t f t v	Ime mučenca.
v v v v v v z	Jesenska radost.

Iz gornjih črk sestavi besede tako, da dobiš po sredi začetek lepe narodne pesmi.

2. Uganka za sto lir.

Sto lir dobi, kdor pravilno reši to-le uganke:

1. Središče Trsta.
2. Prednji ali zadnji del telet.
3. Glava orla.
4. Začetek ljubezni.
5. Rep golazni.
6. Konec prevar.

Poišči v vsaki vrstici primerno črko, zloži jih v dve besedi, nato dobiš, kar ti je obljubljeno.

3. Stari slovenski napis.

JASNI ŦE JANKA NEBO . . !

Ta stari slovenski napis so odkrili v neki beneški vasi. Prepiši ga pravilno in izpopolni one črke, ki so na njem nečitljive. (Stari s = z, Ŧ = s.)

Razpis nagrade.

Kdor pravilno reši vse tri uganke in pošlje rešitev do 5. marca na naše uredništvo ter bo izžreban, dobi v dar **ilustrovano knjigo: Fran Levstik, Izbrani spisi za mladino.** Ime bo objavljeno v 5. številki. Naš naslov je: Uredništvo „Mladike“, ulica Carducci 2, Gorica.

Rešitev ugank v prvi številki.

1. Stolp: Goska, Volče, sloga, lovec, sveča, Jenko, pleve, mucek, pesem, sreča, lemež. — Po sredi se bere: Slo-venec sem.

2. Kvadratna skakalnica: V slogi je rešitev primorskih Slovencev.

3. Skrivnosten napis. Širi in beri Mladiko!

Prejeli smo veliko število rešitev; pravilno rešenih je bilo 90. Žreb, kdo naj dobi knjigo: O b i s k i, je določil g. F r a n a S t a r m a n a, učitelja v Orehku, p. Prestranek. Drugi naj poizkusijo srečo prihodnjč!

Kratkočasnice.

OD VČERAJ.

Po Berlinu kroži značilen dovtip: Amerikanec je prišel v Kelmorajn, da bi si ogledal mesto. Ko je zagledal most čez Ren, je vprašal svojega vodnika, koliko časa so ga zidali. »Pet do šest let«, mu je ta odgovoril. Amerikanec se je nasmehnil: »Kaj takega napravimo mi v ravno toliko mesecih.« Nato je pokazal Amerikanec na velikansko stolnico in vprašal, kaj da je to. Vodnik mu je odgovoril: »Ne vem, včeraj te ropotije še ni bilo tu.«

TATOVI.

Z e n a (možu, ki spi:) Vstani! Zdi se mi, da so tatovi v hiši.

M o ž (potegne odejo čez glavo): Reci jim, da me ni doma.

SREČEN ZAKON.

»No, Tine, ti si zdaj poročen. Ali vžiješ mnogo veselja v svojem mladem zakonu?«

»Seveda. Tu pa tam mi vrže moja ljubazna ženka žlico v glavo in me ne zadene, tedaj sem jaz vesel. Drugič ji vržem jaz žlico v glavo, a je tudi ne zadenem, tedaj je ona vesela. Tako ni najinega veselja ne konca ne kraja.«

SMRT JUNAKA.

Pisatelj, ki je pisal dramo in prišel do petega dejanja, je dejal svojemu prijatelju:

»Štiri dejanja sem srečno spisal; pri petem ne vem, kako naj umorim glavnega junaka.«

»Čisto jednostavno,« mu je odgovoril ta, »beri mu prva štiri dejanja in umrl bo iz dolgočasja.«

Satira.

ČASU PRIMEREN DOGODEK.

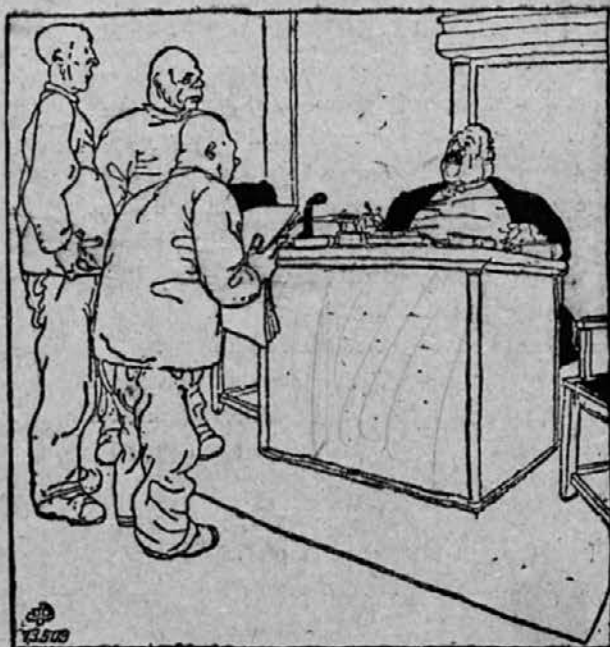
Ravnatelj jetnišnice, mož - debeluh,
na stolu naslonil lepó se nazaj,
tu vrata odpró se, ej tri tisoč muh,
kaj zdaj pa pomeni ta vrišč, direndaj?

Tu vstopijo trije jetniki molčé,
so v trdih oblekah, z obrito glavó,
ravnatelj debelo pogleda in dé:
»Kaj hočete imeti? Povejte lepó!«

Povzdigne besedo najprvi zmed treh,
odkašlja globoko se, pravi tako:
»Povedal vljudno bom v imenu nas vseh:
jetniki vsi stavkati danes začnó.«

Ravnatelj napravi velike oči.
»Kaj res že ves svet je dandanš znorel?
Kaj hočete vendar, da vam se zgodi?«
Mož pravi: »Počasi bom vse razodel.

Zahteve jetnikov res niso velike.
Najprvo: le osem ur ječe na dan,
po trikrat nam sveže meso priskrbite,
da društvo je naše, odbor naš priznan.«

Ravnatelj to čul je, izbuljil oči,
v začudenju silnem ga kap je zadela:
kaj danes se lahko ra svetu zgodi, —
a vendar ne vemo, če stavka je vspela.

Skrivalnica.

KJE JE PASTIRČEK?

Pastirček zgubil kravce tri,
domov vrniti se boji;
na glavi kapo, v roki bič,
a kje tič presneti ptič?

Paberki.

CVETICE.

Nekako osladno se sliši, če kdo go-
vori o cveticah, a je res, da so ljudje, ki lju-
bijo in negujejo cvetice, ponavadi nežnega
čustvovanja. Poleg tega so cvetice najlep-
ši okras naših vrtov in naših hiš. Kako le-
po je, če vidi človek meščansko hišo, ka-
tere okna so od spodaj obrobljena s sveti-
cami od pritličja do strehe! Lepo je iti
skozi čedno kmečko vas, v kateri vise raz
oken košati naglji in barvajo stene.

Če tudi nam ta okras ne prinaša di-
rektnih koristi, vendar ga ne moremo ime-
novati brezkoristnega, ker prijetno vpliva
na naše oko in na našo srce. Po drugi str-
ni nas ta okras spravi na dober glas med
tujci. Zato ni brez pomena, če prebivalci
naših mest in naših trgov in vasi krasijo
svoja okna in balkone s cveticami, ki jih
zdaleč ne stanejo toliko truda, kolikor jim
donašajo koristi na imenu in na drugim.
Posebno naj slovenska dekleta ne opuščá-
jo navade, da gojijo svoje cvetice, ki jih je
že slovenska narodna pesem tako lepo
vekovečila.

Veletržca z vinom

BRATA ABUJA GORICA

Via S. Antonio 4 in na Kornu št. 8 (prej Kaučič)

prodajata na debelo

navadna : vipavska, istrska, briska, dalmatinska, furlanska
in italijanska vina ;

fina vina in šampanjce v butilkah, maršalo ;

raznovrstne likerje, kakor : Fernet Branca, Cognac ;

razna žganja (tudi na drobno), Vermouth in špirit.

M. Krainer

VELIKA ZALOGA MANUFARTURNEGA BLAGA

Na drobno ○ Na debelo.

GORICA, VIA RASTELLO 34-37.

Volneno in bombažasto sukno
za moške in ženske.

Velika izbira perila, šifona, raznovrstnega platna za rjuhe, brisač vsake vrste, serviet, belih in barvanih namiznih prtov vsake velikosti, žepnih robcev, volnena, bombažastega in sukanega blaga za blazine, volnene in bombažaste odeje, bele in barvane posteljne prevlake, z volno napolnjene in s klotom raznih barv, volnenim porhatom, zefirjem, etaminom in batistom prevlečene odeje.

Velika izbira
potrebščin za krojače
in šivilje

Obleke za moške, dame in otroke.
Bele in barvane moške srajce in
spodnje hlače.

Sprejemajo se tudi umerjena naročila oblek in perila za moške, dame
in otroke.

PODRUŽNICA
Ljubljanske Kreditne Banke v Gorici,
 Corso Verdi „Trgovski Dom.“

**Obrestuje vloge na knjižice po 4 % . Na daljšo odpoved
 vezane vloge po dogovoru.**

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. Nakazila
 v Jugoslavijo in inozemstvo po dnevnem kurzu. Izvršuje vse v
 bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše.

Uradne ure za občinstvo 8 1/2 — 12 in od 3—5. Ob sobotah popoldne
 ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

„Čevljarska zadruga“ v Mirnu pri Gorici

izdeluje

lične in trpežne čevlje za vsak stan.

Prodaja na drobno in veliko naravnost iz tovarne v M I R N U,
 ter v lastnih prodajalnah

V GORICI,
 CORSO VERDI 32.

V TRSTU
 VIA RETTORI I.

Edino domače
 podjetje te stroke.

Stalne tovarniške
 CENE